

1. Kader

1.1. Wat is (het doel van) deze bijlage?

Deze bijlage is een aanvulling op de Beleidsregels Dempen en graven. Het maakt daarmee onderdeel uit van de Beleidsregels Dempen en graven.

Soms kan het zo zijn dat een dam of versmalling maar tijdelijk nodig is voor het uitvoeren van (onderhouds)werk. De Beleidsregels Dempen en graven bieden in deze gevallen onvoldoende ruimte voor de initiatiefnemers. Vooral als het gaat om het compenseren van een oppervlaktewaterlichaam (hierna: water) dat tijdelijk gedempt wordt door het aanbrengen van tijdelijke dammen of versmallingen. Bij veel initiatieven is het namelijk niet mogelijk voor de initiatiefnemer om water te compenseren in hetzelfde peilgebied door gebrek aan ruimte. Bovendien leidt het aanbrengen van compensatiewater bij tijdelijke werken veelal tot verhoging van de kosten, verlies van tijd en lukt het niet altijd om de situatie weer te herstellen, zoals deze oorspronkelijk was.

Delfland ervaart dat een initiatiefnemer regelmatig in een positie komt, waarin hij voor het compenseren van water (in hetzelfde peilgebied) niet aan de Beleidsregels Dempen en graven (§3.2) kan voldoen. Delfland met een specifiek toetsingskader 'ruimte' bieden voor een initiatief zonder dat de doorstroming en de waterberging van het water, de kwaliteit van het water en de waterveiligheid ontoelaatbaar worden belemmerd.

Het specifiek toetsingskader tijdelijke dammen en versmallingen biedt mogelijkheid tot maatwerk. Het zorgt ervoor dat een tijdelijke dam of versmalling zonder compensatie van water in sommige gevallen wel mogelijk is. Delfland accepteert hierbij tijdens de uitvoering van de werkzaamheden een tijdelijke toelaatbare achteruitgang in het watersysteem¹, maar accepteert geen negatief effect na deze werkzaamheden. In dit toetsingskader staat waarmee Delfland rekening houdt bij het beoordelen van de vergunningaanvraag voor een tijdelijke dam of versmalling.

1.2. Reikwijdte

Het doel van een tijdelijke dam of versmalling is om een (onderhouds)werk tijdelijk mogelijk te maken en niet om het water definitief of langdurig te versmallen of te dempen. De situatie wordt weer hersteld naar de situatie zoals deze was voor de uitvoering van het werk of gelijkwaardig. Als grens van de tijdelijkheid houden wij hierbij één jaar aan. Dit is gelijk aan de standaard uitvoeringstermijn van een watervergunning.

De reikwijdte van dit toetsingskader is niet bedoeld om extra ruimte in gebruik te kunnen nemen voor bijvoorbeeld opslag of parkeerplaatsen. In dit soort gevallen worden de reguliere Beleidsregels Dempen en graven gehanteerd. Wel is dit toetsingskader bedoeld om bijvoorbeeld bereikbaarheid te organiseren via een tijdelijke dam, zoals de aanleg van tijdelijke toegangswegen voor de veilige bereikbaarheid van percelen. Of om werkzaamheden vanaf het water uit te kunnen voeren, zoals kadeverbeteringen.

Als de dam of versmalling langer nodig is dan één jaar of bij onzekerheid vooraf over de tijdsduur van een tijdelijk werk, gelden alleen de Beleidsregels Dempen en graven zelf. Dit betekent dat er wel compensatiemaatregelen worden geëist.

De aangevraagde tijdsduur voor de tijdelijke dam of versmalling wordt vergund. Toch kan het zijn dat er onvoorziene omstandigheden optreden waardoor een project uitloopt. Uitloop van projecten belemmert mogelijk andere projectinitiatieven, omdat de optelling van ingrepen in het watersysteem te risicovol wordt voor bijvoorbeeld de doorstroming en de waterberging. Delfland bekijkt dan of de aanvraag voor verlenging van het werk mogelijk is en of de totale tijdsduur van het tijdelijke werk nog binnen de marge van één jaar

¹ Voor dit specifieke toetsingskader wordt voor het begrip watersysteem aangesloten bij de definiëring van de Waterwet.

valt. Bij uitloop van werken langer dan een periode van één jaar gelden de reguliere Beleidsregels Dempen en graven en kan Delfland alsnog compensatiemaatregelen eisen, zoals het graven van water(berging).

1.3. Raakvlakken met ander beleid

Als een tijdelijke dam of versmalling een stremming is voor vaarverkeer, dan is een stremmingenbesluit op basis van de Scheepvaart verkeerswet nodig.

Wanneer er een werk (tijdelijke dam of versmalling) in een perceel van Delfland wordt aangelegd, dan dienen hier aparte afspraken voor het gebruik van dit eigendom gemaakt te worden.

Wanneer een tijdelijke dam wordt aangelegd met een duikerverbinding geldt voor de afmeting en plaatsing van de duiker de beleidsregels voor duikers. Hierbij wordt o.a. rekening gehouden met eventuele verwachte zettingen door de werkzaamheden.

Voor de toe te passen grond van de tijdelijke dam of versmalling kunnen de regels van het Besluit Bodemkwaliteit van toepassing zijn.

2. Motivatie en afweging

Met de voorwaarden van dit toetsingskader ziet Delfland erop toe dat tijdens de werkzaamheden het watersysteem geen ontoelaatbare negatieve effecten ondervindt. Waarbij de waterkering helemaal geen negatief effect mag ondervinden. Daarnaast ziet Delfland erop toe dat er geen permanente verslechtering van dat watersysteem plaatsvindt na deze werkzaamheden. Zo mag tijdens de werkzaamheden de doorstroming van het watersysteem en de bergingscapaciteit niet ontoelaatbaar belemmerd worden, de stabiliteit van de waterkeringen niet in gevaar komen en ook geen ontoelaatbare negatieve gevolgen optreden voor de waterkwaliteit. Bovendien moet het onderhoud aan watergangen en -kanten mogelijk blijven. Ook mogen maatschappelijke functies van het watersysteem niet belemmerd worden.

Delfland is geen voorstander van tijdelijke dammen of versmallingen zonder compensatie. Maar laat het onder bepaalde omstandigheden wel toe. Delfland beoordeelt bij de aanvraag eerst of er een alternatief mogelijk is. De prioriteit ligt bij het zoeken naar een oplossing waardoor geen ingreep in het watersysteem nodig is. Als tweede optie beoordelen wij of een brug, overkluizing of ponton mogelijk is. Hiervan is de impact op het watersysteem meestal kleiner. Als deze oplossingen redelijkerwijs niet mogelijk zijn, wordt er pas gekeken naar de mogelijkheid van een tijdelijke dam of versmalling.

Een tijdelijke dam of versmalling, gecombineerd met een tijdelijke bypass heeft de voorkeur. Bij een bypass wordt de doorstroming en de waterberging behouden. De ruimte om een bypass aan te leggen is niet altijd beschikbaar. Een tijdelijke dam met duiker is een tweede optie. De duiker compenseert geen waterberging, maar behoudt wel enige mate van doorstroming. Een water tijdelijk afsluiten met een afgesloten dam of waterkerend schot belemmert de doorstroming geheel, maar om een korte periode te overbruggen is dit een mogelijke derde optie. Een dam of versmalling gecombineerd met een visveilige pomp is een laatste optie. Een pomp is echter zeer storingsgevoelig en deze is moeilijk in te regelen voor een specifieke situatie. Vanwege deze risico's heeft een tijdelijke dam of versmalling, gecombineerd met pomp de laatste voorkeur.

Delfland hanteert bij het toetsen of een tijdelijke dam of versmalling aangelegd mag worden daarom de volgende voorkeursvolgorde van compensatiemaatregelen:

1. Een ingreep in het watersysteem voorkomen;
2. Een brug, overkluizing of ponton aanleggen;
3. Tijdelijke dam/versmalling aanleggen gecombineerd met het graven van een bypass;
4. Tijdelijke dam/versmalling aanleggen gecombineerd met een voorziening om de doorstroming te behouden. Zoals een dam met duikerverbinding (getoetst aan de beleidsregels voor duikers);
5. Het water tijdelijk afsluiten door een afgesloten dam of waterkerend schot met overstroomvoorziening (max. 10 cm boven hoogste peil aanleggen);
6. Dam of versmalling aanleggen, gecombineerd met een visveilig pompsysteem met voldoende capaciteit.

Met deze voorkeursvolgorde wordt voor de waterhuishouding rekening gehouden met de doorstroombaarheid en de waterberging in het watersysteem. Voor ecologische waterkwaliteit wordt rekening gehouden met de invloed op een NEZ en de vispasseerbaarheid. Voor de stabiliteit van waterkeringen maakt het soort compenserende maatregel veelal niet uit, zolang de stabiliteit van de waterkering niet afneemt.

3. Toetsingscriteria waaronder een tijdelijke dam of versmalling is toegestaan

3.1. Inleiding

De beoordeling of een tijdelijke dam of versmalling mogelijk is, is tot op zekere hoogte altijd maatwerk. Meerdere factoren spelen een rol bij de vraag of compenserende maatregelen nodig zijn. Bij het ontbreken van noodzakelijke onderbouwing of bij twijfel over het (negatieve) effect van de tijdelijke dam of versmalling op de doorstroming, waterberging, waterkeringen, waterkwaliteit of NEZ zullen aanvullende gegevens gevraagd worden.

Een vergunning wordt alleen verleend als aan alle toetsingscriteria wordt voldaan. Hierbij is de voorkeursvolgorde doorlopen. Ook al voldoet de aanvraag aan alle toetsingscriteria, dan nog kan een aanvraag geweigerd worden als niet wordt voldaan aan de eisen om achteruitgang te beperken tijdens de werkzaamheden en te voorkomen na de werkzaamheden. Er wordt geen vergunning verleend als de aanvraag wel voldoet aan de eisen om achteruitgang te beperken of voorkomen, maar niet voldoet aan alle toetsingscriteria.

3.2. Algemeen

Toetsingscriteria:

- 1. Een alternatief voor een tijdelijke dam of versmalling die voorkomt dat een ingreep in het watersysteem plaatsvindt is er redelijkerwijs niet;**
- 2. Een brug, overkluizing of ponton is redelijkerwijs niet mogelijk;**
- 3. Bij het aanleggen van een tijdelijke dam of versmalling wordt aan de volgende voorkeursvolgorde voldaan:**
 - a. tijdelijke dam of versmalling, gecombineerd met graven van een bypass;
 - b. tijdelijke dam of versmalling, gecombineerd met visvriendelijke doorstroomvoorziening (dam met duikerverbinding, getoetst aan de beleidsregels voor duikers);
 - c. afgesloten dam of waterkerend schot, gecombineerd met visvriendelijke overstroomvoorziening (max 10cm boven hoogste peil aanleggen);
 - d. dam of versmalling, gecombineerd met een visveilig pompsysteem waarbij de benodigde pompcapaciteit in overeenstemming is met de minimaal benodigde waterverplaatsing. Deze optie vervalt bij een te hoog risico door storing voor het watersysteem;
- 4. De grootte van de aangevraagde dam of versmalling staat redelijkerwijs in verhouding tot het beoogde doel van de tijdelijke dam of versmalling en de functie van het watersysteem;**
- 5. Onderhoud en inspectie aan het watersysteem blijft mogelijk.**

Ad 1 en 2: Alternatieven zoals afzien van ingrepen in het watersysteem (door het gebruik van bestaande voorzieningen) of het aanleggen van een brug, overkluizing of ponton worden eerst overwogen. De kans op negatief ontoelaatbaar effect op een watersysteem is op deze manier minimaal. Pontons hebben nog wel effect op de doorstroming, maar kunnen met het waterpeil meestijgen. Om toestemming te verkrijgen voor een tijdelijke dam of versmalling zijn deze alternatieven niet mogelijk, omdat ze bijvoorbeeld:

1. technisch onuitvoerbaar en/of zeer complex zijn;
2. buitenproportionele kosten met zich meebrengen;
3. buitenproportionele tijdsaspecten met zich meebrengen;
4. risicovolle consequenties hebben voor andere aspecten van het watersysteem.

Ad 3: Bij twijfel of onduidelijkheid kan Delfland een onderbouwing van de aanvraag aan de initiatiefnemer vragen. De initiatiefnemer moet dan aantonen waarom voor deze optie is gekozen en waarom andere opties (die een hogere rangschikking in de voorkeursvolgorde hebben) zijn uitgesloten. Op deze manier kan

Delfland een afweging over de toelaatbaarheid van het aangevraagde werk maken. Hierbij kan gedacht worden aan een onderbouwing van (niet uitputtend):

1. het doel en de duur van het aangevraagde werk;
2. uitsluiting van alternatieven;
3. verklaring van de gekozen locatie;
4. verklaring van de gekozen werkwijze;
5. onderbouwing (door berekeningen) wat het effect is op het watersysteem;
6. de mogelijkheid om de tijdelijke werkzaamheden in fases uit te voeren. Door tijdelijke dammen en versmallingen te faseren, zullen de effecten van de tijdelijke achteruitgang op de doorstroming en waterberging ook beperkt worden.

Ad 4: Bij het beoordelen van de tijdelijke dam of versmalling in een watersysteem kijken wij naar het effect op het watersysteem. Wij kijken hierbij naar (niet uitputtend):

1. of de watergang primair of secundair is;
2. de lengte van de tijdelijke dam of versmalling;
3. de tijdsduur van de aanwezigheid van de tijdelijke dam of versmalling;
4. de doorstroming (wateraanvoer en -afvoer, waterverdeling);
5. de aanwezigheid in de directe omgeving van een gemaal, stuw, inlaat, NEZ, waterkering, etc.;
6. de grootte en positie van het peilgebied in relatie tot het achterliggende gebied;
7. het effect op de waterberging van het peilgebied en het achterliggende gebied;
8. het effect op de stabiliteit van de oever.

Bij aanvraag voor een tijdelijke dam of versmalling in een NEZ of vismigratieroute kijken wij in het kader van ecologische waterkwaliteit aanvullend naar (niet uitputtend):

1. voor welke (waterkwaliteits)doeleinden de NEZ is gerealiseerd;
2. de mate waarin het water versmald of afgedamd wordt in relatie tot het type NEZ;
3. de omvang van de dam of versmalling in relatie tot de grootte van de NEZ;
4. de ligging van de dam of versmalling in relatie tot de locatie van de NEZ of vismigratievoorziening;
5. de herstelmogelijkheden van de NEZ.

Ad. 5: De tijdelijke dam of versmalling kan belemmerend werken op de mogelijkheden tot inspectie of onderhoud van het watersysteem. Onderhoud en inspectie moeten mogelijk blijven. Het kan zijn dat er overgestapt moet worden naar een aangepaste onderhoudsmethode.

3.3. Waterhuishouding

Toetsingscriteria:

Tijdens de werkzaamheden:

- 6. Veroorzaakt de tijdelijke dam of versmalling geen onacceptabele belemmering van water aan- en afvoer en verdeling (doorstroming) van het water;**
- 7. Veroorzaakt de tijdelijke dam of versmalling geen onacceptabele belemmering van water aan- en afvoer van achterliggende of aangrenzende gebieden; en**
- 8. Houdt de watergang voldoende waterberging.**

Ad 6 en 7: De aan- en afvoer van de watergang wordt door andere wateren overgenomen, of de wateraanvoer en -afvoer wordt met compenserende maatregelen voldoende gewaarborgd. Wij toetsen hierbij o.a. aan (norm)debiet, opstuwing, stroomsnelheid en erosiebestendigheid.

Ad 8: De tijdelijke dam of versmalling mag geen ontoelaatbare peilstijgingen veroorzaken als gevolg van het ontbreken van voldoende wateroppervlakte. Afhankelijk van de tijdsduur en de grootte van de dam of versmalling, het peilgebied en invloed uit de omgeving (zoals neerslagvoorspellingen) wordt hiervoor een afweging gemaakt.

3.4. Stabiliteit waterkeringen

Toetsingscriteria:

Tijdens de werkzaamheden:

- 9. Heeft de tijdelijke dam of versmalling geen negatieve effecten op de waterkering.**

Ad 9: Bij tijdelijke dammen en versmallingen in een waterstaatswerk of de beschermingszone van de waterkering beoordelen wij het effect van de dam of versmalling op de stabiliteit van de waterkering. Wij toetsen op het waterkerend vermogen en het vermogen om weerstand te bieden aan alle faalmechanismen genoemd in het Algemeen Waterkeringenbeleid en de toepasselijke beleidsregels voor waterkeringen.

Wij kijken hierbij onder andere naar de effecten van:

1. de uitvoeringsmethode (aanleg en verwijdering van de tijdelijke dam/versmalling);
2. het gebruikte materieel, eventueel noodzakelijk geplaatst in het waterstaatswerk;
3. de eventuele verwachte effecten van de wijziging grondwaterstand op de waterkering (zowel droogte als vernatting);
4. de toename belasting op de waterkering door het gewicht van de tijdelijke dam.

De voorkeursvolgorde van compensatiemaatregelen bij het aanleggen van tijdelijke dammen of versmallingen is gelijk aan de algemene toetsingscriteria, zolang Artikel 1 niet in het geding komt. Een bypass door een waterkering is in principe niet toegestaan.

3.5. Ecologische waterkwaliteit

Delfland spant zich in voor een goede waterkwaliteit. Voor een goede ecologische waterkwaliteit is de inrichting van het watersysteem belangrijk. Daarom wordt gestreefd naar een inrichting van watersystemen met evenwichtige en gezonde populaties van inheemse flora en fauna. Met het openstellen van vismigratieroutes en de realisatie en bescherming van natte ecologische zones (NEZ) draagt Delfland bij aan een goede ecologische waterkwaliteit. En hiermee ook aan het behalen van doelstellingen vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW richt zich op een goede toestand van chemische en ecologische waterkwaliteit. Delfland onderscheidt drie hoofdtypes NEZ; natuurvriendelijke oevers (NVO), vispaaiplaatsen en waterplantzones.

De aanleg van een tijdelijke dam in of versmalling van een water mag geen permanente verslechtering van zowel de ecologische- als chemische waterkwaliteit teweegbrengen. Wanneer aanleg in een NEZ is toegestaan is dit alleen mogelijk als binnen 2 groeiseizoenen de NEZ weer hersteld is naar oorspronkelijke staat.

Toetsingscriteria:

De tijdelijke dam of versmalling:

- 10. mag alleen in/bij een NEZ als deze zich weer volledig kan herstellen binnen twee groeiseizoenen;**
- 11. heeft een maximale oppervlakte van 10% van de totaaloppervlakte van de betreffende NEZ en mag daarbij maximaal 20 meter zijn in de lengterichting van een de NEZ;**
- 12. Kan alleen als vissen de tijdelijke dam of versmalling kunnen passeren;**
- 13. Is niet toegestaan *in* een vispaaiplaats;**
- 14. Is niet toegestaan binnen 20 meter *vanaf* de in- en uitzwemopening van een vispaaiplaats;**

Ad 10 en 11: De NEZ dient in de oorspronkelijke staat teruggebracht te worden. Het herstel moet binnen negen maanden zijn ingezet en binnen twee groeiseizoenen volledig zijn hersteld. Ervaring toont aan dat een NEZ twee groeiseizoenen nodig heeft om te herstellen. Bij meer dan 10% demping wordt het herstellend vermogen belemmerd. Door maximaal 10% te dempen blijven er op migratieroutes voldoende schuilplaatsen in de oever voor vissen behouden.

Ad 12: Bijvoorbeeld door het aanleggen van een bypass of duiker. Vereisten van de duiker wordt getoetst aan de beleidsregels voor duikers.

Ad 13 en 14: Verstoring van het gebied in en rondom een vispaaiplaats kan zorgen voor afname van de (roof)visstand in dat gebied. Dit is strijdig met de doelstelling van Delfland om bij te dragen aan een evenwichtige visstand behorende bij een goede ecologische waterkwaliteit. In afwijking van toetsingscriteria 9 en 10 is in een vispaaiplaats daarom een tijdelijke dam of versmalling in zijn geheel niet toegestaan.

3.6. Maatschappelijke functies

Wanneer een water een maatschappelijke functie vervult, bijvoorbeeld een recreatieve functie, dan moet de aanvraag verenigbaar zijn met die functie. Wanneer een tijdelijke dam of versmalling wordt aangevraagd, zal bijvoorbeeld bekeken worden of er alternatieve vaarroute aanwezig is waarvan gebruik kan worden gemaakt.

4. Algemene begrippenlijst:

Begrip	Omschrijving
Natte ecologische zone	Als bedoeld in de legtekst